

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: **Діада «свідомість-мова» в парадигмі лінгвофілософії
(герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу)**

Студентки групи Мла 05-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
Копчук Мар'яни Василівни

кандидат філософських наук,
доцент Комісар Людмила Петрівна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАДИ «СВІДОМІСТЬ-МОВА» В ПАРАДИГМІ ЛІНГВОФІЛОСОФІЇ	5
1.1. Роль та значення діади «свідомість-мова» у сучасній лінгвофілософії	
1.2. Герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу з використанням концепції «свідомість-мова»	9
Висновок до розділу 1	12
РОЗДІЛ 2. ТРАНСМОДАЛЬНІ ВИМІРИ ДІАДИ «СВІДОМІСТЬ-МОВА»	13
2.1. Аналіз фільму «Arrival» (2016 р.) як візуалізація діади «свідомість-мова» у кіно-дискурсі	13
2.2. Практики використання кіноаналізу для розуміння зв'язку між свідомістю і мовою	17
Висновок до розділу 2	21
ВИСНОВКИ	22
РЕЗЮМЕ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24

ВСТУП

Актуальність дослідження. Діада «свідомість-мова» в лінгвофілософії відіграє вирішальну роль у розумінні того, як мова формує та відображає наше сприйняття реальності. У контексті герменевтичного аналізу, який зосереджений на тлумаченні та розумінні змісту, сучасний кіно-дискурс служить як плідне поле для дослідження взаємодії між свідомістю та мовою. Кіно, будучи могутнім засобом комунікації, відтворює складні взаємозв'язки між мовними засобами та переживанням реальності, тим самим розширюючи горизонти лінгвофілософського аналізу.

Теоретичні аспекти діади «свідомість-мова» в парадигмі лінгвофілософії розглядаються через призму теорій значення, ідентичності та репрезентації, викладені такими мислителями, як Гегель Г. В., Карпенко М. О., Комісар Л. П., Корунець В. В., Юрій М. Ф., Петрушенко В. Ці теоретичні рамки дозволяють глибше зрозуміти, як мова відіграє ключову роль у формуванні людської свідомості та її здатності до рефлексії і самопізнання.

Фільм «Arrival» (2016 р.) слугує ідеальним матеріалом для аналізу, показуючи, як мовні структури можуть впливати на сприйняття часу та реальності. Цей фільм демонструє, що мова не просто засіб комунікації, але й фундаментальний елемент, який формує наше цілісне уявлення про світ.

Мета дослідження – використати герменевтичний аналіз для розкриття динаміки між свідомістю та мовою в сучасному кіно-дискурсі для ілюстрації впливу мови на формування свідомості.

Об'єкт дослідження – взаємозв'язок між свідомістю та мовою в лінгвофілософії.

Предмет дослідження – герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу на прикладі фільму «Arrival».

Методи дослідження включають контент-аналіз кіно-тексту, порівняльний аналіз мовних структур і впливу на свідомість. Це дозволяє

глибше зрозуміти, як кінематографічні та мовні елементи взаємодіють, формуючи реальність сприйняття глядача.

Для досягнення поставленої мети дослідження були поставлені такі **завдання:**

- теоретично обґрунтувати зв'язок між свідомістю і мовою в лінгвофілософському контексті;
- репрезентувати діаду «свідомість-мова» в трансмодальному вимірі, зокрема, в сучасному кіно-дискурсі, з особливим фокусом на фільмі «Arrival»;
- розкрити вплив мови на формування та розвиток свідомості в рамках кіно-дискурсу;
- практично дослідити вплив трансформації мовних парадигм на розуміння і сприйняття реальності конкретною свідомістю.

Таким чином, дослідження «Діада 'свідомість-мова' в парадигмі лінгвофілософії (герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу)» спрямоване на глибоке розуміння взаємозв'язку між мовою та свідомістю, з використанням кінематографа як засобу аналізу. Це дає можливість поглянути на мову не лише як на засіб комунікації, але й як на фундаментальний елемент, що визначає спосіб нашого існування і взаємодії зі світом.

Робота складається зі вступу, двох розділів, чотирьох параграфів, висновку та списку літератури українською мовою. Загальний обсяг курсової роботи – 25 сторінок, з яких 20 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАДИ «СВІДОМІСТЬ-МОВА» В ПАРАДИГМІ ЛІНГВОФІЛОСОФІЇ

1.1. Роль та значення діади «свідомість-мова» у сучасній лінгвофілософії

Взаємодія між свідомістю і мовою є складною та фундаментальною проблемою, яку активно вивчає лінгвофілософія. Свідомість, визначена як здатність усвідомлювати себе та навколишній світ, має важливе значення у формулюванні думок та спілкуванні з іншими. Мова, як система знаків, використовується для передачі інформації та взаємодії між людьми. Вивчення їх взаємозв'язку дозволяє краще зрозуміти, як людина сприймає світ навколо себе і як впливає на нього мовне середовище (Богачов, 2021: 23).

Одним з ключових аспектів є те, що свідомість використовує мову для вираження своїх думок та ідеї. Це може бути як усна, так і письмова форма комунікації. Людина обирає слова, речення та структуру мови для того, щоб передати свої думки і почуття. Мова, отже, є важливим інструментом у виявленні та вираженні свідомості.

Теорія Сепіра-Уорфа, яка вважає, що мова визначає спосіб мислення людини, викликає дискусії серед вчених. Це ствердження базується на ідеї, що різні мови мають різні граматичні структури та словниковий запас, які впливають на спосіб категоризації та розуміння реальності. Наприклад, існують мови, які мають окремі слова для певних понять, що може впливати на спосіб, яким людина сприймає та описує довкілля (Штемер, 2008: 39).

Інша теорія, теорія протофреймів, розглядає свідомість як систему уявних моделей, які допомагають нам розуміти світ. Мова використовується для активації цих протофреймів під час спілкування. Наприклад, коли ми використовуємо певні слова чи вирази, ми активуємо відповідні уявні моделі в своїй свідомості, що сприяє зрозумінню контексту та комунікації.

Необхідно врахувати, що взаємодія між свідомістю і мовою є двосторонньою. Як свідомість використовує мову для вираження своїх

думок, так і мова впливає на сприйняття та розуміння світу навколо нас. Наприклад, мова може впливати на те, як ми сприймаємо поняття часу, простору та відносин між об'єктами. Також мова може бути використана для створення нових концепцій та ідей, що допомагає у розвитку та еволюції свідомості.

Отож, вивчення взаємодії між свідомістю і мовою відкриває перед науковцями широкі можливості для розуміння та пояснення складних процесів у людській психіці. Важливо продовжувати дослідження цієї теми для того, щоб краще зрозуміти, як мова впливає на наше сприйняття світу та формування свідомості в цілому.

З давніх часів філософи та науковці досліджують зв'язок між мовою та свідомістю. Як мова формує наше розуміння світу? Як вона впливає на те, як ми мислимо та сприймаємо реальність? Ці питання лежать в основі лінгвофілософії – міждисциплінарної галузі, що об'єднує лінгвістику, філософію та психологію (Васильченко, 2004: 43).

Одним з ключових аспектів є те, як мова впливає на когнітивний розвиток. Дослідження показують, що діти, які зростають у середовищі з багатим мовним стимулюванням, розвивають кращі когнітивні здібності. Мова впливає на розвиток пам'яті, уваги, логічного мислення та інших когнітивних процесів, надаючи їм необхідні структури та шаблони для сприйняття та обробки інформації.

Значна увага приділяється розумінню діади «свідомість-мова». Частина вчених вважає, що мова є лише відображенням свідомості, деякого внутрішнього стану, в той час як інші стверджують, що мова впливає на формування та структурування свідомості. Ця діада є складною і дослідники продовжують аналізувати її різні аспекти (Чередниченко, 2007: 44).

Одним із важливих виявлених впливів мови є її вплив на сприйняття реальності. Різні мови мають різні категоризації світу, що може впливати на те, як ми сприймаємо кольори, час, простір та інші аспекти навколишнього середовища. Наприклад, деякі мови мають більш розвинену лексику для

опису кольорів, що може призвести до того, що носії цих мов сприймають тонкі відтінки кольорів інакше.

Мова також формує наше мислення та логіку. Вона надає нам інструменти для структурування ідеї, аргументації та аналізу інформації. Наприклад, різні граматичні конструкції можуть впливати на те, як ми формуємо свої думки та як логічно ми їх викладаємо (Гегель, 2019: 29).

Таким чином, розуміння зв'язку між мовою та свідомістю є ключовим для розвитку не лише лінгвістики, а й філософії, психології та інших галузей науки. Мова відіграє активну роль у формуванні нашого світогляду та способу мислення, аналізуємо найновіші дослідження та теорії, щоб глибше зрозуміти цей складний та захоплюючий процес.

Вивчення взаємодії між мовними здібностями та сприйняттям реальності є складним і багатогранним напрямком досліджень, що знаходиться на перетині дисциплін, таких як лінгвістика, психологія, філософія та нейронаука. Це область, що розглядає, як мова впливає на наше сприйняття світу, наші когнітивні процеси та формування картини реальності.

Мова відіграє ключову роль у сприйнятті реальності через категоризацію, кодування та інтерпретацію інформації. Категоризація полягає в тому, що мова допомагає нам надавати словесні маркери для об'єктів, подій та абстрактних концепцій. Цей процес дозволяє нам організувати та розуміти світ навколо нас шляхом визначення різних категорій. Кодування передбачає використання мови для перетворення сенсорних стимулів на символи, що дозволяють нам описувати, запам'ятовувати та спілкуватися про свій досвід. Інтерпретація відноситься до використання мови для розуміння та пояснення сенсу отриманої інформації, що допомагає нам виробляти власні уявлення та висновки про світ (Гіпотеза Сепіра-Ворфа: 12).

Мова також має вплив на наше сприйняття реальності через увагу, пам'ять та формування суджень. Вона може направляти нашу увагу на певні

аспекти світу, роблячи їх більш помітними та значущими для нас. Мовні категорії та рамки впливають на те, як ми запам'ятовуємо та відтворюємо інформацію, оскільки ми організуємо свої спогади та досвід у вигляді мовних конструкцій. Крім того, мова використовується для формулювання суджень та умовиводів про світ, що впливає на наше розуміння причинно-наслідкових зв'язків та стосунків між явищами.

Діада «свідомість-мова» відіграє важливу роль у розумінні людської природи та сприйнятті світу. Чи є мова необхідною умовою для свідомості? Це питання є предметом дискусій серед філософів та дослідників. Деякі вважають, що мова є необхідною для формування свідомого досвіду, оскільки вона допомагає нам структурувати та виражати свої думки та відчуття. Інші вважають, що свідомість може існувати незалежно від мови, але мова розширює наші можливості для комунікації та аналізу думок (Гридасова, 2014: 39).

Мова також впливає на свідомість через формування способу мислення та рефлексії. Вона може визначати те, як ми сприймаємо світ навколо, як аналізуємо інформацію та як висловлюємо свої думки. Мовні знання та когнітивні процеси тісно пов'язані зі свідомістю, оскільки вони відображаються на роботі мозку та сприяють формуванню нашої інтелектуальної картини світу.

1.2. Герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу з використанням концепції діади «свідомість-мова»

Кіно, як важливий аспект культурної та мистецької сфери, відіграє ключову роль у відображенні та розумінні складних тем, таких як зв'язок між свідомістю та мовою. Герменевтичний аналіз, який акцентується на процесі інтерпретації текстів для розкриття їхнього значення та сенсів, може стати ефективним інструментом для дослідження того, як кінематограф відображає та аналізує взаємозв'язок між свідомістю та мовою (Карпенко, 2017: 20).

Свідомість, розглядаючи її як суб'єктивний досвід світу, часто важко узгодити з мовою, оскільки остання, хоч і є ключовим інструментом комунікації та об'єктивації досвіду, не завжди в змозі передати всю глибину та нюанси свідомості. Тут кіно, яке використовує візуальні та аудіальні елементи, виявляється дуже потужним засобом вираження свідомості. Візуальні образи дозволяють передати емоції та стан персонажів, а звуковий супровід, монтаж та музичне супроводження додають глибини та інтенсивності цьому вираженню.

Сучасні фільми виявляють високий рівень майстерності у використанні цих кінематографічних засобів для розкриття теми «свідомість-мова». Наприклад, у фільмі «Початок» через складну сюжетну структуру та візуальну манеру розкриває процес проникнення у свідомість персонажів. Фільм «Прибуття» зосереджується на вивченні сприйняття реальності через мову, водночас відкриваючи глибокі аспекти міжкультурного спілкування. «Дюна» через візуальні ефекти та наочність сцен демонструє важливі аспекти культурних та політичних перетинів у світі (Коломієць, 2004: 67).

Герменевтичний аналіз цих фільмів дозволяє нам виявити та інтерпретувати візуальні та аудіальні символи, мовніпатерни та дискурсивні практики, що допомагає розкрити глибинні сенси та значення, вкладені у кінотекстах. Важливо відзначити, що герменевтичний підхід не намагається дати однозначне тлумачення, а замість цього створює форум для вільного

діалогу та рефлексії, що сприяє розвитку критичного мислення та глибшому розумінню.

Застосування герменевтичного аналізу до ширшого спектру кінодискурсу дозволяє нам розглядати еволюцію уявлень про свідомість та мову на прикладі різних жанрів, напрямів та періодів у історії кіно. Це дозволяє не лише аналізувати окремі фільми, але і спостерігати за загальними тенденціями та змінами в кінематографічному мистецтві, пов'язаними з культурними та соціальними процесами.

Як зазначає Л. Комісар, «в сьогоднішній матриці ідеологій як ніколи гостро постає проблема як адекватності критеріїв «інтерпретуючої свідомості», так і «об'єктивності» конституювання нашої реальності – медійної, соціальної, культурної, етичної, а головне – проблема тієї «нередукованої свідомості», яка здатна вмістити гібридні палімпсести реальності разом із видимими і «схопленими» інтерпретаціями. Особливо ця проблема потребує осмислення через з утвердження у теоретичній філософії кінця ХХ століття нелінійної парадигми, з виходами в горизонти полідисциплінарного «пастишу», дотикаючись у такий спосіб до осмислення феноменів полікультурності і полідискурсивності» (Комісар, 2022: 45).

Герменевтичний аналіз, що ґрунтується на інтерпретації текстів та символів, стає важливим інструментом для розуміння зв'язку між мовою та свідомістю у фільмах. Він спрямований на розкриття того, як мова використовується для створення сенсу та впливає на сприйняття світу персонажами та глядачами. Одним з ключових понять в герменевтиці є діада «свідомість-мова», що відображає нерозривний зв'язок між мовленням та мисленням, емоціями та рефлексією. Ця діада є основоположною для аналізу ролі мови у формуванні та вираженні свідомості персонажів фільмів.

Під час аналізу фільмів з герменевтичної перспективи важливо звертати увагу на різні аспекти комунікації та вираження свідомості персонажів. Один з таких аспектів - внутрішній монолог. Він дозволяє розкрити внутрішні світи героїв через слова та образи, які вони

використовують у своїх думках та емоціях. Діалоги між персонажами також мають велике значення, адже вони відображають способи спілкування, мовні стратегії та взаємодію між героями. Невербальна комунікація, така як жести, міміка та мова тіла, доповнює вербальні висловлювання персонажів, розширюючи спектр їхніх виразних можливостей та глибину комунікації.

Особлива увага повинна бути приділена символізму у фільмах. Мова використовується для створення символів та метафор, що допомагає розкрити глибинні аспекти свідомості персонажів та створити додаткові шари значень у фільмі. Наприклад, у фільмі «Мовчання ягнят», мовчання та евфемізми, які використовує Ганнібал Лектер, допомагають підкреслити його хижу природу та маніпулятивність (Корунець, 2011: 77).

Другим прикладом може бути фільм «Втрачене в перекладі», де незграбні та невпевнені діалоги героїв відображають їхні почуття самотності та відчуження в чужому середовищі. А фільм «Матриця» використовує філософські роздуми та мовні конструкції для спонукання глядачів задуматися над природою реальності та власною свідомістю.

Висновок до розділу 1

Перший розділ дослідження присвячений теоретичним аспектам діади «свідомість-мова» у парадигмі лінгвофілософії. Цей розділ розглядає роль та значення цієї діади у сучасній лінгвофілософії, а також проводить герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу з використанням концепції «свідомість-мова».

Почнемо з ролі та значення діади «свідомість-мова» у лінгвофілософії. Ця діада визначає взаємозв'язок між мовою, яка є засобом вираження свідомості, та самою свідомістю як когнітивним процесом. Вона дозволяє розуміти, як мова відображає нашу свідомість, які внутрішні структури мови відображають наші ментальні процеси та уявлення про світ. Це дослідження дозволяє нам глибше зрозуміти механізми мови як знаряддя пізнання та вираження світогляду.

Герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу з використанням концепції діади «свідомість-мова» є важливим аспектом дослідження. Кіно, як медіум, відтворює та виражає різноманітні аспекти нашої свідомості через мовні та позамовні засоби вираження. Герменевтичний підхід дозволяє розкрити підтекстові значення, смислові рівні та відтінки у кінодискурсі, пов'язані з діадою «свідомість-мова».

Результати дослідження першого розділу дозволяють зрозуміти, що діада «свідомість-мова» є ключовою у лінгвофілософії та культурології загалом. Розкриття взаємозв'язку між мовою та свідомістю відкриває нові горизонти для розуміння культурних явищ, включаючи мовленнєві практики, літературні тексти, мистецтво та медіа продукти.

РОЗДІЛ 2. ТРАНСМОДАЛЬНІ ВИМІРИ ДІАДИ «СВІДОМІСТЬ-МОВА»

2.1. Аналіз фільму «Arrival» (2016 р.) як візуалізація діади «свідомість-мова» у кіно-дискурсі

Фільм «Прибуття» (2016), режисера Дені Вільньова, є визначним прикладом кінематографічного дослідження взаємозв'язку між мовою та свідомістю, інкорпоруючи лінгвістичні та філософські концепції, щоб розкрити складність сприйняття реальності через мовний фільтр. Фільм базується на короткому оповіданні «Сюжет вашого життя» Теда Чіанга та відображає глибокий взаємозв'язок між мовою, яку використовує індивід, та його способом сприйняття та взаємодії зі світом (Лощенова і Нікішина, 2014: 17).

У «Прибутті» мова відіграє центральну роль не лише як засіб комунікації, а й як інструмент, що формує і модифікує людську свідомість та сприйняття часу. Професорка лінгвістики Луїза Бенкс, головна героїня, стикається з викликом дешифрування мови прибульців-гептподів, що виявляється не просто засобом обміну інформацією, а ключем до розуміння нелінійної концепції часу, що притаманна гептаподам. Ця мова, яка представлена у вигляді складних круглих символів, демонструє, як мовні структури можуть впливати на когнітивні процеси, включно зі сприйняттям часу та простору.

Поняття лінгвістичної релятивності, відоме також як гіпотеза Сепіра-Ворфа, стає ключовим у фільмі. Згідно з цією гіпотезою, мова, якою послуговується людина, впливає на її світогляд і когнітивні процеси. «Прибуття» ілюструє цю ідею, показуючи, як вивчення мови гептаподів перетворює сприйняття часу Луїзою, дозволяючи їй бачити майбутнє та минуле як суцільний простір.

Центральним елементом у зображенні цієї діади «свідомість-мова» є трансформація Луїзи, яка відбувається на протязі фільму. Спочатку вона

сприймає час лінійно, але поступово, вивчаючи мову гептаподів, її сприйняття змінюється, і вона починає сприймати час як нелінійний, що відображається у її здатності бачити майбутні події. Це нелінійне сприйняття часу не просто змінює її особистий досвід, але й впливає на її професійні рішення та взаємодію з іншими персонажами фільму. Луїза використовує своє розширене розуміння часу для розгадки місії гептаподів на Землі та запобігання глобального конфлікту, демонструючи, що мова має не лише теоретичне, але й практичне значення (Юрій, 202 : 66).

Фільм також торкається теми емоційного впливу мови на свідомість. Спогади Луїзи про її дочку, які спочатку здаються ретроспективними, насправді є пророчими візіями, які стають можливими завдяки її новому мовному та часовому сприйняттю. Ці епізоди підкреслюють вплив мови не тільки на когнітивну, але й на емоційну складову людської свідомості.

За допомогою візуального та наративного дизайну, «Прибуття» досліджує ці концепції глибоко і багатогранно. Кінематографічні методи, такі як композиція кадрів, вибір кольорової палітри та використання музики, підсилюють ідею нелінійності та взаємозв'язку між мовою та сприйняттям. Кожен елемент фільму, від візуальних метафор до діалогів, сприяє поглибленню розуміння центральної теми.

Таким чином, у «Прибутті» мова не просто засіб спілкування або код для передачі інформації; вона є фундаментальною силою, що керує сприйняттям реальності, часу та особистого досвіду. Це підкреслюється через унікальну структуру мови гептаподів, яка не лише відмінна від людських мов, але й має власну унікальну логіку та семантику, що вимагає від людини розширення власних когнітивних рамок для її розуміння.

Фільм «Прибуття» (2016) режисера Дені Вільньова став видатним кінематографічним дослідженням, в якому зосереджено увагу на взаємодії між людською свідомістю та інопланетною мовою. Основний фокус фільму – на розшифровці інопланетної мови гептаподів, що стає ключем до розуміння загальних концептів та самої структури часу (Петрушенко, 2018: 54).

В контексті діади «свідомість-мова», фільм «Прибуття» демонструє, як знання інопланетної мови змінює когнітивні процеси головної героїні, доктора Луїзи Бенкс. Цей процес не просто лінгвістичне навчання, але й переосмислення часової послідовності та власного досвіду у світі. Мова гептаподів, яка представляється у вигляді круглих символів, що відображають цілісність думок, стирає грані між минулим, теперішнім і майбутнім у свідомості Луїзи, дозволяючи їй переживати часові події не послідовно, а одночасно.

Наукове дослідження мови, в контексті кінематографа, набуває унікального виміру у «Прибутті», де мова трактується не лише як засіб спілкування, але й як інструмент, що формує свідомість. Сапір-Ворфова гіпотеза, що мова впливає на думки та сприйняття реальності, втілюється у фільмі з особливою наочністю. Інопланетна мова представлена як катализатор, що ініціює глибинні зміни у когнітивній структурі особистості.

Вивчення інопланетної мови у фільмі не лише засіб комунікації з інопланетними істотами, але й засіб розширення меж людського розуміння та сприйняття. Луїза Бенкс, завдяки зануренню в мовний та культурний контекст гептаподів, починає переживати часову непослідовність, яка стає ключем до розуміння їхнього послання. Цей процес ілюструє важливість мови як засобу когнітивного моделювання та зміни перцептивних рамок.

Трансформація свідомості Луїзи відбувається на тлі великого міжнародного напруження, де мова стає не просто інструментом знання, але й ключовим елементом у вирішенні конфлікту між людством та інопланетянами. Це підкреслює концепцію мови як інструменту миру та розуміння, який може об'єднати різні цивілізації. Фільм відображає ідею, що розуміння мови та культури іншої цивілізації може призвести до гармонії та взаєморозуміння (Прибуття, 2016).

Події у «Прибутті» використовують мову не тільки як засіб для передачі інформації, але й як засіб для створення реальності. Лінгвістична релятивність, представлена у фільмі, відкриває нові горизонти для розуміння

взаємозв'язку між мовою та свідомістю, де кожен мовний елемент несе в собі потенціал для формування сприйняття реальності. Відтак, мова гептаподів виступає не просто як лінгвістичний курйоз, але як фундаментальний елемент, що здатний трансформувати когнітивні структури та визначати спосіб існування у часі та просторі.

Дослідження мови в «Прибутті» також акцентує на ідеї часу як непостійної, гнучкої структури, що може бути сприйнята по-різному в залежності від лінгвістичних та когнітивних рамок. Використання мови як засобу для маніпуляції часом в фільмі відкриває дискусію про взаємозв'язок між лінгвістикою, філософією часу та когнітивною наукою. Фільм пропонує альтернативний погляд на час, як на нестатичний, але плинний і множинний вимір, доступ до якого можливий через глибоке розуміння мови.

2.2. Практики використання кіноаналізу для розуміння зв'язку між свідомістю і мовою

Практичне заняття на основі фільму «Прибуття» спрямоване на аналіз впливу мови гептаподів на сприйняття часу, простору та когнітивні процеси людини. Огляд сюжету фільму допомагає учасникам краще розуміти основні теми, зокрема взаємодію з іншими цивілізаціями та мовні аспекти комунікації (Рецензія на фільм «Прибуття, 2016: 10).

Розглянемо детальніше ключові моменти практичного заняття:

1. Вступ:

- Під час вступу вивчаються основні аспекти сюжету фільму «Прибуття», зокрема контакт із зовнішньою цивілізацією та особливості комунікації з гептаподами.
- Розкривається важливість розуміння лінгвістики, когнітивної психології та філософії часу для глибшого аналізу теми.

2. Аналіз мови гептаподів:

- Описуються унікальні особливості мови гептаподів, зокрема їх логічна структура та відсутність лінійного часу.
- Порівнюється мова гептаподів з людськими мовами, зокрема за допомогою семантичних та синтаксичних аналізів.

3. Вплив мови на когнітивні процеси:

- Обговорюється вплив мови гептаподів на сприйняття часу та простору у людей, зокрема зміни в уявленні про події та послідовність часу.
- Розглядається можливість зміни когнітивних процесів через вивчення нелінійних мовних систем (Свідомість і несвідоме. Свідомість і мова, 2016: 18).

4. Вплив мови на думки, емоції та поведінку:

- Розглядається взаємозв'язок між мовними структурами та психологічними аспектами, зокрема вплив мови на формування думок, емоційний стан та прийняття рішень.

5. Філософські дискусії:

- Проводяться роздуми над природою часу та простору у контексті мовної комунікації гептаподів.

- Обговорюється концепція сприйняття реальності через призму нелінійних мовних систем та їх вплив на індивідуальне уявлення світу.

6. **Методологія практичного заняття:**

- Зазначається, що практичне заняття може включати дискусії, аналіз сценарію фільму, перегляд відеофрагментів та роботу з груповими завданнями.

- Рекомендується використання додаткових джерел інформації для поглиблення розуміння теми.

7. **Очікувані результати:**

- Передбачається, що учасники заняття отримають глибше розуміння мови та її впливу на когнітивні процеси людини.

- Зазначається важливість ознайомлення з різними філософськими концепціями часу та простору для розвитку критичного мислення.

8. **Практичне значення:**

- Висвітлюється важливість вивчення мови гептаподів для розуміння її впливу на сприйняття реальності та міжкультурну комунікацію.

- Підкреслюється, що це дослідження може допомогти краще зрозуміти, як мова формує наше уявлення про світ, впливає на мислення та поведінку. Це практичне заняття може бути розраховане на 2-3 години.

Практичне заняття, яке базується на аналізі фільму «Прибуття», може виступати як ефективний засіб для дослідження складних взаємозв'язків між свідомістю та мовою. Фільм «Прибуття», як аудіовізуальний твір, представляє собою науково-фантастичну історію, де головні концепції обертаються навколо мови іншопланетян та її впливу на сприйняття реальності головною героїнею, доктор Луїзою Бенкс, експертом у галузі лінгвістики (СВІДОМІСТЬ, СПІЛКУВАННЯ І МОВА, 2021: 8).

Наукове дослідження мови іншопланетян у фільмі дозволяє порушити питання про природу мови як такої та її вплив на когнітивні процеси. У

фільмі мова іншопланетян не просто засіб комунікації, але й механізм, який може змінювати сприйняття часу та реальності. Це відображає гіпотезу Сепіра-Ворфа у лінгвістиці, яка стверджує, що структура мови, якою користується людина, впливає на її спосіб мислення та сприйняття світу.

Аналізуючи сценарій фільму «Прибуття», можна звернути увагу на процес адаптації Луїзи до мови іншопланетян. Цей процес не тільки виявляється у її здатності розуміти іншопланетян, але й впливає на її внутрішній світ та спосіб сприйняття часу. Луїза починає мислити в межах цієї нової мови, що призводить до змін у її свідомості та розумінні часу як нелінійного. Такий підхід відображає теорію детермінізму мови, де мова, якою користується особа, детермінує її сприйняття реальності.

Під час практичного заняття, учасники можуть обговорювати, як мова іншопланетян вплинула на когнітивні здібності Луїзи, зокрема її сприйняття часу та можливість передбачати майбутнє. Це веде до глибшого розуміння взаємозв'язку між мовою та свідомістю, демонструючи, що мова не просто віддзеркалює думку, а активно формує її структуру та контент. У «Прибутті» це концептуалізується через здатність мови іншопланетян розширювати когнітивні рамки людини, дозволяючи їй відчувати час як багатовимірний, а не послідовний (Філософія як соціокультурний феномен, 2021: 15).

Науковий підхід до вивчення мови в контексті фільму може також включати аналіз семіотичних та синтаксичних аспектів мови іншопланетян. Їхні символи, що представляють собою складні цілісні знаки, уособлюють циклічність та нелінійність, що суттєво контрастує з лінійною природою людської мови. Такі символи можна аналізувати не лише як мовні одиниці, але й як ключі до розуміння того, як може виглядати сприйняття реальності, що не обмежене нашими звичними часовими параметрами.

Обговорення на практичному занятті може також зосереджуватися на філософських та психологічних імплікаціях мовного впливу на свідомість. Учасники можуть розглядати питання ідентичності, самосвідомості та вільної волі у контексті мовного впливу, який демонструється в фільмі. Як

мова впливає на наше розуміння реальності, наші спогади та передбачення? Які етичні та соціальні наслідки може мати здатність мови формувати наші думки? (Хто заслуговує на «Оскар»?., 2016: 5).

У процесі такого аналізу важливо враховувати інтердисциплінарний характер теми, оскільки вона знаходиться на перетині лінгвістики, психології, філософії та когнітивної науки. Це дає можливість поглибити розуміння не тільки мови як такої, але й ширших процесів людського пізнання та сприйняття.

Висновок до розділу 2

Розділ 2 нашого дослідження зосереджується на практичній реалізації аналізу фільму «Прибуття» 2016 року та його використання для розуміння важливого взаємозв'язку між свідомістю та мовою. Аналіз фільму став першим кроком у вивченні теми «свідомість-мова» у кіно-дискурсі. Його візуалізація через призму розглянутої діади дозволила виявити численні аспекти, які демонструють, як мова впливає на свідомість та сприйняття дійсності.

Фільм «Прибуття» став ключовим об'єктом дослідження. Аналізуючи його, ми розглянули, як мова впливає на формування свідомості персонажів, їхні рішення та сприйняття зовнішнього світу. На прикладі головної героїні Луїзи Бенкс, ми розглянули, як знання мови приносить нові можливості для сприйняття часу, простору та міжособистісних взаємин.

Практичне заняття, побудоване на основі фільму, спрямоване на використання кіноаналізу для глибшого розуміння взаємозв'язку між свідомістю та мовою. Учасники заняття отримали можливість вивчити способи, які використовуються у кіно для візуалізації психологічних та філософських концепцій, зокрема, взаємодії свідомості та мови.

Завдяки аналізу фільму та практичному заняттю, ми зрозуміли, що «Прибуття» не лише відображає цікавий науково-філософський зміст, але й відкриває нові можливості для дослідження взаємозв'язку між свідомістю та мовою у кінематографі. Ця робота є важливим кроком у розвитку наукових досліджень у цій області та дозволяє глибше розуміти природу людської свідомості через призму кіно.

ВИСНОВКИ

Діада «свідомість-мова» в парадигмі лінгвофілософії, яка досліджується у даній роботі, є складною та захоплюючою темою, яка поєднує в собі філософські та лінгвістичні аспекти. У першому розділі роботи розглядаються теоретичні аспекти цієї діади. Важливою частиною є вивчення зв'язку між свідомістю та мовою, що дозволяє краще розуміти, як мова впливає на формування свідомості та сприйняття реальності людиною. Герменевтичний аналіз сучасного кіно-дискурсу допомагає розкрити різноманітні аспекти цієї взаємодії через призму образного мовлення та символіки, що має велике значення для розуміння філософських та культурних концепцій.

У другому розділі роботи проаналізовано практичну реалізацію діади «свідомість-мова» на основі фільму «Прибуття» 2016 року. Цей фільм відкриває нові горизонти в розумінні спілкування мовою та впливу мови на свідомість через призму науково-фантастичного жанру. Через аналіз діалогів, образів та сюжетних ліній у фільмі виявляються глибинні зв'язки між мовою, свідомістю та сприйняттям часу та простору.

Фільм «Прибуття» 2016 року є відмінним прикладом того, як мистецтво може відобразити складні аспекти взаємодії між свідомістю та мовою, розкриваючи нові ідеї та перспективи для дослідження. Його аналіз дозволяє глибше зрозуміти природу спілкування та сприйняття інформації, а також важливість культурної та мовної герменевтики у сучасному світі.

Висновок з даної роботи полягає в тому, що діада «свідомість-мова» є важливим елементом сучасної лінгвофілософії, яка допомагає краще розуміти механізми сприйняття та інтерпретації реальності. Аналізуючи теоретичні аспекти цієї діади та застосовуючи їх до практичних прикладів, таких як кіно-дискурс, можна отримати нові уявлення про роль мови у формуванні свідомості та культурних концепцій.

RÉSUMÉ

In this scientific work, a comprehensive study of the dyad "consciousness-language" is carried out from the perspective of linguistic philosophy, paying special attention to its functional role and significance in the context of modern film discourse. The work aims to reveal how cinema, being a powerful media tool, reflects and influences the interaction between consciousness and language, using a deep hermeneutic analysis.

Special attention in the work is paid to the film "Arrival" of 2016, which serves as an illustrative material for the study of the "consciousness-language" dyad. Key scenes from this film that reflect the relationship between language and consciousness are analyzed in detail, as well as the ways in which cinematic discourse can contribute to a deeper understanding of this dyad. Considers how the visual and narrative content of the film is used to reflect theoretical concepts, in particular the interaction between language structures and consciousness. An important component of the work is a practical lesson, where the film analysis of "Arrival" serves not only as a method of demonstrating theoretical propositions, but also as a way of deeper immersion in the problems of linguistic philosophy. Through this class, the potential of cinematic analysis to explore complex issues of the interaction of language and consciousness is revealed, emphasizing the importance of film as a means of scientific research and educational practice. Thus, this work not only deeply analyzes the dyad "consciousness-language" in the context of linguistic philosophy and film discourse, but also demonstrates how film can be an effective tool for studying complex philosophical and linguistic issues, thereby enriching the academic discourse and expanding the horizons of understanding the relationships connection between language and consciousness.

Keywords: Linguistic philosophy, consciousness-language dyad, film discourse, hermeneutic analysis, "Arrival" (2016 film), language structures, consciousness, scientific research, educational practice.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Godfrey-Smith, P. (2003). *Theory and reality: An introduction to the philosophy of science*. Chicago: University of Chicago Press.
2. Kempson, R., Fernando, T., & Asher, N. (Eds.). (2012). *Hand book of the Philosophy of Science: Volume 14: Philosophy of Linguistics*. North Holland: Elsevier.
3. Koopman, C. (2011). Rorty's Linguistic Turn: Why (More Than) Language Matters to Philosophy. *Leiden: Contemporary Pragmatism*, 8(1), 61–84.
4. Богачов, А. (2021). *Онтологія розуміння (філософська герменевтика): підручник*. Київ: Київський університет.
5. Васильченко, А. А. (2004). *Діалог як модель інтерпретації. Проблеми психологічної герменевтики: монографія*. Київ: Міленіум.
6. Гегель, Г. В. (2019). *Філософія мови*. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи».
7. Гіпотеза Сепіра Ворфа. Взято з: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/> (дата звернення: 09.03.2024).
8. Гридасова, О. І. (2014). Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу. *Вісник Житомирського державного університету*, 2(74), 102–107.
9. Карпенко, М. О. (2017). *Філософія мовлення. Збірник наукових праць*. Київ: Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України.
10. Коломієць, Л. В. (2004). Перекладацька програма українських неокласиків у світлі теорії інтерпретативного перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу*, 7, 8, 133–140.
11. Комісар, Л. МЕТАДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ В ОПТИЦІ ПРАКТИЧНИХ ВИМІРІВ. *Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія*, 36(2), 45-50.
12. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. *Гілея: науковий вісник*, 161(2), Філософські науки, 32-36.

13. Корунець, В. В. (2011). *Лінгвофілософія як нова галузь філософії мови*. Київ: Видавництво Національного університету «Києво-Могилянська академія».
14. Лощенова, І. Ф., Нікішина, В. (2014). Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки, книга 3, 102-105.
15. Юрій, М. Ф. Людина і світ. Взято з: <https://ukrtextbook.com/lyudina-i-svit-yurij-m-f/lyudina-i-svit-yurij-m-f-svidomist-spilkuvannya-i-mova.html> (дата звернення: 09.03.2024).
16. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання. закономірності пізнавального процесу. Гуманітарні візії, 4(2), 46-50.
17. Прибуття (фільм, 2016). Взято з: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Прибуття_\(фільм,_2016\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Прибуття_(фільм,_2016)) (дата звернення: 09.03.2024).
18. Рецензія на фільм «Прибуття». Взято з: <https://www.kinofilms.ua/news/10186/> (дата звернення: 09.03.2024).
19. Свідомість і несвідоме. Свідомість і мова. Взято з: <https://moyaosvita.com.ua/filosofija/svidomist-i-nesvidome-svidomist-i-mova/> (дата звернення: 09.03.2024).
20. СВІДОМІСТЬ, СПІЛКУВАННЯ І МОВА. Взято з: https://pidru4niki.com/10611207/sotsiologiya/svidomist_spilkuvannya_mova (дата звернення: 09.03.2024).
21. Філософія як соціокультурний феномен. Взято з: https://pidru4niki.com/1417012037665/filosofiya/filosofiya_sotsiokulturniy_fenomen (дата звернення: 09.03.2024).
22. Хто заслуговує на «Оскар»? Взято з: https://zaxid.net/statti_tag50974/ (дата звернення: 09.03.2024).
23. Чередниченко, О.І. (2007). *Про мову і переклад*. Київ: Либідь.
24. Штемер, П. (2008). *Аналітична філософія мови. Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського*. Київ: Курс, 420-439.